

Leto XIX.

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 Din, za 1/2 leta
90 Din, za 1/4 leta 45 Din,
mesečno 15 Din; za ino-
zemstvo: 210 Din. — Pla-
ča in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Številka 30.

Uredništvo in upravlništvo
je v Ljubljani v Gregorčič-
čevi ulici 23. — Rokopisov
ne vračamo. — Račun pri
pošti hranilnici v Ljubljani
št. 11.953. — Tel. št. 25-52.

Izhaja vsak torek, če-
trtek in soboto

Ljubljana, torek 10. marca 1936

Cena posamezni
številki Din 1.50

Temne sile

Brez pretiravanja se more reči, da bi pri nas bilo že davno vse boljše in naše gospodarstvo že na mnogo višji stopnji, če se ne bi vedno znova in na vseh poljih pojavljale neke temne sile, ki zaradi svojih osebnih koristi ovirajo in preprečujejo zdrav gospodarski razvoj našega naroda. Pri boju zaradi nepotrebne unifikacije in monopolizacije šolskih knjig je bilo zadnjič zopet odkrito pokazano na te temne sile. In v resnici so samo temne sile mogle zopet povzročiti debato o šolskih knjigah ter tako silno po nepotrebnem razburiti vso javnost. Šest let je bil že mrtev zakon o šolskih knjigah in bil je po pravici mrtev, ker se je izjavil proti njemu glavni prosvetni svet, ki je glede tega zakona pač najbolj kompetenten. Vsak človek bi mislil, da je s tem ta zadeva že končana in povsod drugod, kjer vlada normalne razmere, bi tudi bila, le pri nas ne! Kljub glavni prosvetnemu svetu, kljub odločni odklonilni izjavi učiteljskega staršev, vseh prizadetih gospodarskih strok, se posreči nekim temnim silam, da spravijo že pokopano stvar zopet na dan in da razburjajo z njo vso javnost. Kakor da bi bili interesi teh temnih sil več ko vsi drugi interesi in vsa volja naroda.

A v zadnjem času so te temne sile delavne tudi na drugih poljih. Znano je, da imamo v državi več tvornic vagonov, poleg tega pa še velike železniške delavnice in da bi mogle te kriti vse naše potrebščine, če bi se seveda dovolj pobrigali za njih napredek. Toda nekemu je padlo v glavo, da treba brez ozira na vse že ustanovljene tvornice in delavnice ustanoviti novo in tako smo zadnjič čitali, da so v nevarnosti železniške delavnice v Mariboru. Vso Slovenijo je ta vest nad vse razburila, kajti gospodarski polom bi zadel Maribor, če bi se ta vest uresničila. Okoli 16 milijonov Din bi izgubil Maribor na zaslužku. K vsem številnim drugim izgubam, ki jih je moral naš obmejni in nacionalno tako silno važni Maribor že izgubiti, naj bi prišla še nova izguba! Nikjer pa nobene kompenzacije! Kako si neki ti ljudje, ki si upajo s takšnimi predlogi na dan, predstavljajo gospodarsko življenje mest?

Ponovno so bile tudi že v naši javnosti vesti, da namerava državno podjetje v Zenici začeti izdelovati iste predmete, ki jih že izdeluje Kranjska ind. družba na Jesenicah. Namera je nastala po znanem našem receptu, da se takoj sto ljudi zaletijo tja, kjer je imel eden uspeh in da so potem vsi brez uspeha. Sedaj se spet govori, da se namerava izdati za modernizacijo in razširjenje Zenice nad 200 milijonov Din. Saj ne bi bili v teh težkih časih nič rekli, če bi se izdalo tudi še 100 milijonov več za investicijo, ki pripomore k naši gospodarski osamosvojitvi in ki se more izkazati kot gospodarsko dobro. Toda o nameravani investiciji za Zenico tega ni mogoče reči in dejansko bi bilo izdanih vseh 200 milijonov le zato, da bi se delala konkurenca domačemu podjetju. Kaj imamo res toliko denarja, da moremo metati takšne vsote skozi okno? Da bo brezglavost te namere še bolj očitna, pa istočasno ni mogoče dobiti le polovico tako velike vsote za izpopolnitev podjetja, ki je polno zaposleno, ki edino izvršuje te

predmete v državi in ki je za državno obrambo največje važnosti. Da se ne bo nam očitalo, da zopet govorimo le za Slovenijo, pripominjamo takoj, da gre za podjetje v osrčju Srbije!

Tako nam neke temne sile vedno sproti ustvarjajo nove težave in zaradi teh temnih sil ni varno niti eno podjetje v državi, da ga z državno močjo podprta konkurenca lepega dne ne zruši. In potem se

še kdo čudi, če zasebna iniciativa pada, če si ljudje ne upajo investirati v gospodarska podjetja. Saj bi na glavo padli, če bi investirali, ko pa nikdar ne vedo, kaj jim prinese odnosno vzame jutrišnji dan.

Slaba politika se začne, kadar o njej odločajo temne sile. Toda še neprimerno nevarnejše je, kadar dobe temne sile vpliv na gospodarsko močjo podprta konkurenca lepega dne ne zruši. In potem se

ga življenja in zato treba že enkrat ustanoviti korporacijo, ki bo odločala o naši državni gospodarski politiki. V tej korporaciji bo kontrola javnosti tako močna, da ne morejo priti temne sile niti do besede. Zato pa ustanovite že enkrat gospodarski svet, zlasti še, ko nas dejanja uče, da naš politični parlament za gospodarska vprašanja ni dorasel.

od katerih pa ima občina samo milijonske izgube? Takoj bi bila občina za par milijonov na leto na boljšem, če teh hiš ne bi imela! Zakaj jih potem ne proda, da dobi vrhu vsega še denar? A v novem proračunu ni predviden od prodaje hiš niti najmanjši znesek!

Pravi se, da je bilo mestno gospodarstvo preje zavoženo in da ga treba sedaj spraviti v red, kar pa je mogoče le z žrtvami. Rečimo, da je res, da je mestno gospodarstvo zavoženo, toda na drugi strani je še bolj res, da je ljubljanski davkoplačevalec čisto brez krivde. Vsi proračuni so bili potrjeni od finančnega ministra in ono ima zato tudi del odgovornosti za mestno gospodarstvo. Leta in leta pa tudi nihče ni vprašal ljubljanskega davkoplačevalca, kakšno upravo zahteva in kako naj se vodi mestno gospodarstvo. Drugi, ne pa ljubljanski davkoplačevalci, so odločali o mestnih finančah. Naj sedaj ti tudi store svojo dolžnost do mesta. Šest milijonov naj plača mesto za posle, ki jih opravlja država! Za ljubljanskega davkoplačevalca nekaj čisto nemogočega! Zato naj država svoje posle tudi plača sama! Koliko pa znašajo od 1. 1919. dalje dolgovi države za razne neplačane račune občin? Koliko je država dolžna na elektriki, na vodarini in tako dalje? Zakaj se ne bi na vse zadnje kompenzirale te stare terjatve Ljubljane z onim, kar naj sedaj plača Ljubljana za državo!

Pa je še dosti drugih potov, da se najde izhod brez povišanja mestnih davščin. Seveda pa le pod pogojem, da se nikdar ne pozabi, da je davčna moč Ljubljane izčrpana in da se mora temu dejstvu prilagoditi tudi proračun! Samo na ta način pa se tudi pride do realnega in zdravega proračuna.

Proti vsakemu zvišanju davščin

Davčna moč ljubljanskega prebivalstva je že izčrpana

V ljubljanskih dnevnikih so bila objavljena obširna pojasnila, zakaj je treba zvišati ljubljanske davščine. Med drugim se pravi v teh pojasnilih, da je novi zvišani ljubljanski proračun sanacijski in da bodo višje davščine potrebne le začasno, čez nekaj let pa zopet znižane.

Ne enega in ne drugega opravičila ne moremo sprejeti. Nikakršna sanacija ni v tem, če se pod pezo davkov že omahuječemu davkoplačevalcu poveča breme v tej meri, da pod njim gospodarsko popolnoma propade. To bi bila sanacija, ki je na las podobna oni slavni operaciji, po kateri se reče: Operacija se je posrečila, pacient pa je žal umrl! Hvala lepa za takšno sanacijo! Če že mora pacient umreti, ga res ni treba podvreči še mukam operacije!

Se manj smisla ima prazna tolažba, da bodo novi davki le začasni. Prvič ni s takšno tolažbo davkoplačevalcu nič pomagano, kajti kar bo moral plačevati čez leta, to zanj niti primeroma ni tako važno, ko to, kar mora plačati takoj. In če davkoplačevalec mora ugotoviti danes, da ne more tega plačati, kar se od njega takoj zahteva, potem je zanj presneto vseeno, če se ga tolaži, da bo čez deset let moral plačati manj. Kajti; če ne plača tega, kar se zahteva od njega danes, bo poginjal takoj na dražbo, na to pa, da bo njegova davčna dolžnost čez leta manjša, pa ne da noben upnik niti pare in niti sama mestna občina.

Sicer pa: kje pa je le kakšna sled jamstva, da bo čez leta davčno breme znižano in da bodo nove davščine le začasne. Dosedaj je še vedno bilo tako, da so enkrat vpeljani davki tudi vedno ostali. Pa čeprav se je pripetilo, da je dejansko moral davkoplačevalec plačevati vedno več. Padla je dohodnina, mesto nje pa imamo prihodnino. Ali plačuje sedaj davkoplačevalec manj davkov?

Povišanje davkov se utemeljuje z nujnostjo uravnovesenja proračuna. Toda pri tem se pozablja na osnovno zahtevo zdravega proračuna, da je v skladu z davčno, močjo prebivalstva, ki naj plača ta proračun. Če proračun ni v skladu s to osnovno zahtevo zdravega proračuna, potem so vse njegove postavke fiktivne, ker eno so postavke, sklenjene za zeleno mizo, in drugo so dejansko dosežene. O tem se je mogla ljubljanska občina lani temeljito prepričati, ko so se izjalovile vse nade na lanske zvišanje trošarin in

uvoznin. Zvišanje je bilo pač previsoko in prebivalstvo ga ni zmoglo in zato ni prineslo onega finančnega učinka, kakor se je pričakovalo. Tudi pri tramvaju je lahko občina spoznala, da so eno proračunani dohodki, drugo pa dejansko doseženi.

Proračun je uravnovešen šele takrat, kadar je v skladu z davčno močjo prebivalstva, ne pa, kadar izkazuje na papirju iste dohodke in izdatke. Nikamor se ne pride, če se najprej določi vsota, ki jo mora doseči proračun, potem pa se začne privijati davčni vijak, da se iztisne iz davkoplačevalca proračunana vsota. Tudi najbolj delujoč vijak se more priviti le do zadnjega zavoja in ta zavoj je bil že lani dosežen, kakor je razvidno iz števila propadlih zasebnih gospodarstev ter iz neuspeha lanskih poviškov trošarin in uvoznin. Ne delajmo si vendar nikakih iluzij! Pri proračunu so iluzije že celo napačne.

Seveda se nam bo reklo, toda

kakšne bodo posledice, če bo proračun neuravnovešen? Predvsem moramo reči, da nikjer ne sledi, da bi moral vsak proračun brez višjih davščin biti neuravnovešen. Treba ga je pač primerno znižati in če pri že izvršenem znižanju še ni dovolj dohodkov, potem ga je treba znižati še bolj. To na vse zadnje oblasti, kadar gre za proračun zasebnih gospodarstev zelo dobro vedo. Ko so znižali drž. uradnikom plače, ni nihče vprašal, kako bodo z znižanimi plačami spravili svoj proračun v red! Kratkoterminalo so ga morali spraviti! Marsikateri uradnik ga ni mogel drugače, kakor da je poleg vseh mogočih redukcij izdatkov, moral tudi kakšno stvar prodati. Tudi za ljubljansko občino ni druge rešitve. Če ne more spraviti proračuna z rednimi dohodki v red, potem si naj pomaga tudi s prodajami. Ali je treba, da je občina največji hišni posestnik? Ali je treba, da ima hiše, ki predstavljajo sicer večmilijonske vrednosti,

Težave izvoznikov sadja

Težki očitki izvoznikov na domače naslove

Iz krogov mariborskih izvoznikov smo prejeli naslednji dopis: Sadna kampanja je sicer že zdavnaj za nami, zato pa so se težave in križi naših izvoznikov vprav šele začeli. Obstojajo v prizadevanju, kako priti do denarja, da ne bodo namesto pričakovane dobička od izvoza imeli samo izgubo. Slednje je namreč prav lahko mogoče. Če so naši izvozniki delali še tako previdne kalkulacije, ni skoro gotovo nihče računski s politiko Narodne banke, ki si prizadeva sedaj na vse načine, da bi pospravila glavni dobiček letošnje izvozne sezone, eksporterji pa naj bodo veseli, da pri vsem svojem riziku in ogromnih naporih ne bodo imeli prevelikih izgub. Pa ne samo Narodna banka, tudi Prizad je tisti, proti kateremu se sedaj po zaključku izvozne sezone obrača nejevolja eksporterjev, ki so vložili v posel ogromne vsote, katere so si dostikrat izposodili na visoke obresti, sedaj pa zaman čakajo na premije.

Po sporazumu nam Nemčija povrne razliko v carini za ala rinfuza do 24. septembra uvožena jabolka od 4 1/2 RM na 2 RM. Do 24. septembra je znašala namreč carina za jabolka 4 1/2 RM in šele od 25. septembra do 31. decembra 2 RM. Omenjeno razliko, ki pri-

pada našim izvoznikom, je za nje kasiral Prizad ter jo priznal v obliki premije Din 3000— od 10-tonskega vagona. Skupno znašajo te premije okrog 500.000 Din in bi jih naši izvozniki nujno potrebovali. Dasi jih je Prizad že dobil, jih pa še dosedaj ni izplačal, kljub temu, da ima tudi on od njih znaten dobiček, saj znaša razlika pri desetonskem vagonu v resnici 4200 Din, od katerih je priznal izvoznikarjem samo 3000 Din, 1200 dinarjev pa mu ostane.

Še večje težave imajo izvozniki z Narodno banko. S 15. januarjem je bil uveden celoten zasebni kliring z Nemčijo. Nakaznice, ki jih je izdala Narodna banka, pa notirajo na borzi samo po Din 14— namesto v višini oficialnega klirinskega kurza po 17.50. Za izvoznikarje, ki denar nujno potrebujejo in ki ne morejo čakati, da pridejo v kliringu na vrsto, pomeni to zopet 20—22% čiste izgube — prav toliko ali pa še več, kolikor znaša njihov čisti dobiček pri vsem izvozu. Ista krivica se godi izvoznikom pri odkupu avanznih pisem, ki jih plačuje Narodna banka zopet po 14 Din. Čisto verjetno je, da je Nemčija zaradi take politike tudi ukinila uvoz perutnine iz Jugoslavije, saj nemški gospodarski krogi javno

očitajo, da se pri nas ruši kurz marke.

Od neizčrpanega ostanka lanskega kontingenta nam je Nemčija dovolila še uvoz 360 vagonov jabolk v januarju in februarju ala rinfuza proti carini 4 1/2 RM brez premije. Ker pa je radi vremenjskih razmer cena sadja v Nemčiji naglo popustila (radi toplega vremena so bili nemški sadni trgovci prisiljeni vreči na trg večje količine vskladiščenega sadja, da se ne bi pokvarilo), ni prišlo do nobenih zaključkov, dasi so imeli naši izvoznikarji pripravljeno znatno količino vskladiščenih jabolk za izvoz. Nemci so plačevali jabolka po 3 1/2 do 4 Din, kar nikakor ni ustrezalo in bi morala biti cena vsaj po 4 1/2 do 5 Din, da bi se izvoz z velikim rizikom vsaj deloma izplačal. Zaradi tega ni prišlo v določenem roku do nobenih zaključkov. Združenje sadnih eksporterjev je ukrenilo potrebne korake, da se prenese preostanek neizčrpanega kontingenta, odobren za januar in februar, še na marec. Zadeva sicer še ni rešena, vendar je Združenje že dobilo zagotovilo, da bo rešitev ugodna. Tozadevna pogajanja vodi Prizad in bodo vsak čas zaključena. Na ta način bo mogoče izvoziti vse zaloge, ki so od lanske izvozne kampanje preostale.

Rekonstrukcija vlade

V soboto je bil sprejet ministarski predsednik dr. Milan Stojadinović od kneza namestnika v avdienci ter mu podal demisijo vsega kabineta. Knez-namestnik je nato sprejel v avdienci predsednika senata in predsednika skupščine ter nato zopet predsednika vlade dr. Stojadinovića ter mu sporočil, da je kr. namestništvo demisijo vlade sprejelo, obenem pa je poverilo dr. Stojadinovića s sestavo nove vlade. Nato je bil predsednik dr. Stojadinović sprejet v avdienci še od obeh drugih kr. namestnikov, nakar je bil podpisan kmalu nato ukaz o imenovanju nove vlade.

Izvršene so bile pri tem te izjave:

Mesto vojnega ministra je prevzel načelnik generalnega glavnega štaba armijski general Marić Ljubomir, preje komandant zagrebaške armije.

Iz vlade je nadalje izpadel pravosodni minister dr. Mile Miškulin. Pravosodno ministarstvo je začasno prevzel minister za soc. politiko in narodno zdravje Dragiša Čvetković. Za ministra za telesno vzgojo pa je bil imenovan dr. Josip Rogić, ki je bil izvoljen na Jevtičevi listi in ki je rodod iz Senja.

Kot minister brez portfelja pa je bil imenovan inž. Voja Gjordjević kot zastopnik Narodnega kmečkoga kluba, ki je s tem prešel v vladno večino in ki je znan zadrugi delavec.

Zvečer je nova vlada že prisegla.

Ljubljansko trgovstvo in mestni proračun

V ponedeljek zvečer je bil v Trg. domu članski sestanek Zdruga trgovcev, na katerem je poročal predsednik Soss o ljubljanskem proračunu. (Njegovo poročilo objavljamo na drugem mestu). Po njegovem poročilu se je razvila živahna debata, ki je dokazala, da vse trgovstvo odklanja vsak povisek mestnih davščin. Zlasti obstoj vseh malih trgovcev in osobito spekeristov bi bil zaradi novih trošarin ogrožen. Zelo se je tudi kritikovalo, da imajo trgovci, ki so najmočnejši davkoplačevalci v Ljubljani samo enega edinega zastopnika v obč. svetu. V protest proti temu neverjetnemu omalovaževanju trgovstva so mnogi zahtevali, da odstopi še predsednik združenja K. Soss kot obč. svetovalec. Večina pa je bila mnenja, da je bolje, če g. Soss ostane, da bo vsaj trgovstvo informirano o delu mestne uprave. Zato je bil odklonjen predlog o protestnem odstopu s 102 proti 45 glasovom.

Soglasno pa je bilo sklenjeno, da se priredi veliko protestno zborovanje vseh gospodarskih stanov proti vsakemu povišanju mestnih davščin.

Anketa glede prodaje zdravil

Na predlog stalnega strokovnega sveta za proučevanje zdravil ter v zvezi s predstavkami Zbornice za TOI v Ljubljani, drugih gospodarskih zbornic ter sekcije drogeristov pri Zvezi združenj v Ljubljani sklicuje ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje na dan 2. aprila v Beogradu anketo, ki naj prouči vsa vprašanja, ki so v zvezi s prodajo zdravil v drogerijah ter nato predloži ministrstvu potrebne predloge. K tej anketi so povabljeni:

Šef lekarniško-kemičnega oddelka ministrstva, zastopnik trgovinskega ministrstva, zastopnik zveze lekarniških zbornic v Beogradu, trije zastopniki stalnega strokovnega sveta za proučevanje zdravil, dva zastopnika lekarniške zbornice, en zastopnik zveze veleprodajnikov, trije zastopniki drogeristov (od teh po eden iz Zagreba, Beo-

grada in Ljubljane, ki jih določijo pristojne zbornice.

Anketa bo razpravljala o teh predmetih:

1. droge, ki v farmakopiji niso označene s križcem, odnosno, ki nimajo podobnega učinka;
2. kemične spojite, našete v farmakopiji, razen onih z enim ali dvema križcem in ki niso razdeljene v praških ali so netabletirane;

3. naravne in umetne mineralne vode in soli (razen arzenskih) in vsa mineralna blata;
4. sirupi, masti (unguenta, mazila), razen onih z enim ali dvema križcem;
5. eterična olja in dišave;
6. galski preparati, razen onih z enim ali dvema križcem;
7. zdravilne specialitete in zdravila s posebej zavarovanim imenom, toda samo oni, ki se uporabljajo izključno samo za zunanjo

uporabo in ki ne vsebujejo snovi z enim ali dvema križcem;

8. preparati, ki se uporabljajo kot čaji in ki nimajo snovi z enim ali dvema križcem;

9. strupi iz skupine II. in III. uredbe o prometu in kontroli strupov;

10. kozmetični preparati in drugo sanitetno blago.

Potni stroški in dnevnice delegatov gredo v breme ustanov, ki jih delegirajo.

Sofizmi Gl. nabav. zadruga

„Odgovor“ Glavne zemljoradniške nabavljalne zadruga zbornicam

Glavna zemljoradniška nabavljalna zadruga v Beogradu je imela te dni svojo plenarno sejo, na kateri je odgovorila znani resoluciji gospodarskih zadrug glede privilegijev nabavljalnih in konzumnih zadrug. Odgovor Glavne zadruga je v več ozirih nad vse zanimiv in dragocen, a tudi značilen za moralno višino zadruga, ki se odkriva iz njenih zofističnih zavijanj.

Takoj v začetku odgovora se priznava, da nabavljalne zadruga vedno bolj izrivajo posredovalno trgovino in da one v vedno večji meri zalagajo vas z vsemi potrebščinami. To je priznanje, ki ga je treba posebej poudariti. Saj iz tega priznanja sledi, da posli trgovca vedno bolj padajo, da je zato tudi njegov dobiček vedno manjši, a samo od dobička pa se plačuje pridobitina. Logično bi torej bilo, da je davčna osnova za trgovca od leta do leta manjša, kakor je tudi njegov dohodek od leta do leta manjši. Nabavljalne zadruga, ki so največje in načelne nasprotnice trgovca, katerih vodilni reprezentanti se niso bali izreči celo na javnem zborovanju grozje, da ne bodo preje odnehali, dokler ne izgine zadnji trgovec, te nabavljalne zadruga torej priznavajo, da dobiček trgovca stalno pada in s tem tudi višina davčne osnove. Tega jasnega dejstva pa še vedno nočejo videti davkarje, ki kar ne prestando zvišujejo trgovcem pridobitino! Ali se pri takšnem očitnem preziranjju dejstev more še govoriti o vestnosti davčne uprave?

Odgovor Glavne zadruga pa ima še drugo dragoceno priznanje. Priznava namreč, da zadruga res ne plačuje pridobitine. Po besedah Glavne nab. zadruga je torej položaj naslednji: Posli trgovca padajo, njegov čisti dobiček se krči, a le trgovec plačuje pridobitino. Posli nabavljalnih zadrug pa se večajo, naravno zato tudi zaslužek, a pridobitine ne plačujejo. Naravni učinek tega je, da je celotni čisti dobiček, od katerega se odmerja pridobitina vedno manjši. Državni dohodki morajo zato padati. Če torej hoče država to svoje nazadovanje dohodkov preprečiti, potem je za njo samo eno sredstvo: da zniža pridobitino onim, ki manj zaslužijo in da jo začne pobirati od onih, ki več zaslužijo. Samo to je logična posledica priznanja Glavne zemlj. nab. zadruga. Samo to in nič drugega pa so zahtevale tudi gospodarske zbornice. Pravilnost njih zahteve je torej Glavna nabavljalna zadruga v celoti potrdila!

Slabost svojega odgovora je menda Glavna zadruga tudi sama čutila in zato si je skušala pomagati z neverjetno drznim in glupim zofizmom. Pravi namreč: Vsak potrošnik kupuje, kjer hoče. Če kupuje v trgovini, potem potrošnik ni obdačen in naj kupi kolikor hoče. Prav tako pa tudi ne potrošnik, ki kupuje v zadrugi. Zadruga pa ni prav za prav nič drugega ko vsota potrošnikov, zato je tudi naravno, da ne plačuje pridobitine. Stvar pa je v tem, da je zofizem Glav. nab. zemlj. zadruga preočiten, da bi mogel ko-

garkoli prepričati. Kajti pridobitine v resnici ne plačuje noben potrošnik, temveč le prodajalec. Od prodaje ima trgovec dobiček, od prodaje ima zadruga dobiček, od tega dobička pa se plačuje tudi pridobitina. Primerjati treba prodajalce, ki so davčni zavezanci, ne pa potrošnike, ki sploh niso davku podvrženi. In potem zajija takoj ona nezasišana krivica, da mora en davkoplačevalec plačevati davke, drugi pa ne! Ali naj na tej krivici temelji morala zadrugištva?

Toda Glavna zemlj. nabav. zadruga ni niti s tem nezasišanim zofizmom zadovoljna, temveč ga še podrobno izpopolnjuje. Pravi namreč, da zadruga sploh ne prodaja blaga, temveč ga le deli članom, in cena, ki jo plačuje njen kupec, ni prodajna cena, temveč le obračunska tržna cena! Manjka samo še, da bi izjavila ta dična zadruga, da denar, ki ga daje za blago njen kupec, sploh ni denar, temveč neki papir Narodne banke! Presneto dobro mora iti Gl. zem. nab. zadrugi, da si upa na tak način norce briti!

Končno pravi Gl. z. n. zadruga,

Kaj je s trošarino na špirit

Trošarina na špirit je dala lani samo 3 milijone dinarjev

»Politika« pripoveduje, da je v zadnjem času nastala v Beogradu silna borba zaradi nameravanega amandmana, da se prepove tvornicam za špirit izdelovanje žganja. Zastopniki velikih tvornic za špirit da so na vse strani delavni, da bi se ta amandman preprečil. Vsa borba pa da je nastala zaradi dovoljenega uvoza 300 vagonov grškega grozdja, ki ga naj bi porabile špiritne tvornice za izdelavo špita.

Proti temu uvozu so namreč ne brez razloga zelo energično nastopili naši vinogradarji. Jugoslavija pridela okoli 4,25 milijona hektolitrov vina na leto, ki ga doma ne more potrošiti. Izvoz vina pa je silno padel, in sicer od 17,07 milijona kg v l. 1931. na 1,2 milijona kg v l. 1934. Naši domači vinogradarji bi zato mogli sami nuditi dovolj grozdja za pridelovanje špita. Toda tudi drugih proizvodov za izdelovanje špita imamo v državi v zadostnih količinah. Tako morejo dobaviti sladkorne tvornice tvornicam za špirit 2.800 vagonov melase, kar bi zadostovalo za ves špirit, ki se pri nas izdelava. Poleg tega pa bi mogli izdelovati špirit tudi iz krompirja, koruze in sadja. Ni torej nikake potrebe po uvozu grškega grozdja.

Ker pa špiritne tvornice kljub temu silijo na uvoz grškega grozdja, se je začela zadeva preiskovati še naprej in pri tem so se ugotovile zopet enkrat tudi že davno ugotovljene resnice, da namreč donosa državi trošarina na špirit silno malo. Pa čeprav je nad vse visoka. Še leta 1930. je dala trošarina na špirit 100 milijonov Din, sedaj pa prejema dr-

žava od te trošarine samo 3 milijone Din na leto. Nikakor pa ni proizvodnja špita padla, temveč izkoriščajo špiritne tvornice redno ves njim dovoljeni letni kontingent v višini 1000 vagonov špita. Trošarina pa se plačuje le od špita, ne pa tudi od žganja. Če torej prodaja tvornica špita svoj špirit kot žganje, potem tudi ne plača nikakega davka. Na ta način si prihrani le pri enem vagonu nič manj ko 340.000 Din, kolikor bi znašala trošarina na špirit.

Razumljivo je torej, če so tvornice za špirit silno nasprotnice temu, da bi se jim prepovedalo izdelovanje žganja. Če bi namreč izdelovale samo špirit, potem se tudi ne bi mogle ogniti plačevanju trošarine na špirit. Amandman, ki naj bi prepovedal tvornicam izdelovanje žganja, ima ravno ta cilj, da bi se trošarina na špirit plačala v polnem znesku in da bi na drugi strani prišli tudi kmetovalci na svoj račun. Mesto 3 milijonov bi dobila država tudi do 300 milijonov in za toliko bi se mogli tudi drugi davki znižati ali pa povečati javna dela. Sicer pa se bo v kratkem videlo, kako se je končal ta boj zaradi trošarine na špirit.

barva, plesira in kmečeno enaki obleke, klobuke itd. Skrobji in svetlobojke srajce, ovratnike in manjete. Pere, suši, munga in lika domate perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8.

Telefon št. 22-72.

Politične vesti

V soboto popoldne je bila nenadoma sklicana seja nemškega parlamenta, ki bo morda imela za Evropo še usodopolne posledice. Na tej seji, ki je bila polnoštevilno obiskana, je namreč Hitler odpovedal locarnsko pogodbo in naznanil, da nemška armada že koraka v demilitarizirano Porenje in da je torej zadnja še veljavna določba Versajske pogodbe glede vojaških omejitev Nemčije padla.

Sejo je otvoril predsednik parlamenta Göring, ki je bil v paradi uniformi in ki se na kratko spominjal umrlih poslancev ter v švic umorjenega narodno socialističnega voditelja Gustloffa, nakar je podal besedo Hitlerju.

Hitler je najprej ponovil staro nemško trditev, da je bila Nemčija enako ko drugi narodi proti svoji volji potegnjena v svetovno vojno, ki se je končala z nesrečnim Versajskim mirom, ki pa ni prinesel miru. Nato je dejal, da je l. 1932 zmagal nad boljševizmom in da se je vsa tri leta, kar je kancelar, trudil, da bi dosegel zblizanje s Francijo.

Namesto pa, da bi Francija njegove pravne ponudbe sprejela, je ratificirala pakt s sovjetsko Rusijo, ki je naperjen izključno proti Nemčiji. S tem paktom je prevzela Francija za primer vojne med Nemčijo in Rusijo obveznost, ki da presega okvir pakta Zveze narodov. Francija da si je nadalje s tem paktom prilastila pravico, da ona določi, kdo je napadalec. To pa da je v nasprotju z locarnsko pogodbo. Čeprav je Nemčija ponovno izjavila, da smatra francosko-ruski pakt kot nasproten locarnski pogodbi, ni hotela Francija od tega pakta odstopiti. Za Nemčijo zato ni bilo drugega izhoda, kakor da smatra locarnsko pogodbo za ugaslo in da je zato dala povelja svojim četam, da zasledijo demilitarizirano ozemlje. To da je moral storiti tudi zato, ker je danes Rusija nad vse močno oborožena in more napasti Nemčijo na podlagi pakta tudi z zapadne meje.

Nato je ponudil Hitler Franciji, Belgiji, Nizozemski in celo Litvi 25 letno pogodbo o nenapadanju. Nadalje da je pripravljena Nemčija skleniti letalski pakt ter tudi vstopiti v Zvezo narodov, če se pakt o Z. N. popolnoma loči od Versajske pogodbe, kar je sedaj praktično že izvršeno. Nemčija upa, da bi se potem tudi sporazumno rešilo vprašanje bivših nemških kolonij. Končno je naglasil Hitler, da nima Nemčija v Evropi nikakih teritorialnih aspiracij.

Predsednik Göring je po Hitlerjevem govoru razglasil, da je nemški parlament razpuščen, ker je dovršil svoje delo in je Nemčija zopet postala popolnoma enakopravna z drugimi velesilami. Nove volitve v parlament bodo dne 29. marca.

Istosčasno je vkorakalo v bivše demilitarizirano ozemlje ob Renu 19 bataljonov nemške pehote, 13 artiljerijskih oddelkov in dve eskadri lovskih letal. Nemška vojska je bila od prebivalstva viharo pozdravljena.

Hitlerjeva odpoved locarnske pogodbe je napravila na vsem svetu ogromen vtis. Posebno veliko pa je razburjenje v Parizu, kjer naglašajo, da je bila z vkorakanjem nemških čet v Porenje zopet kršena Versajska mirovna pogodba. Vlada zaseda permanentno, zunanji minister pa je poklical k sebi veleposlanike in poslanike vseh držav, ki so podpisale mirovno pogodbo.

V Ženevi pa je nastala zaradi nemške samolastne ukinitve locarnske pogodbe naravnost panika. Svet Zveze narodov se sestane že v tork. Na zasedanju Sveta pride tudi angleški ministrski predsednik.

Tudi v Londonu je napravila nemška odpoved locarnske pogodbe silen vtis. Zunanji minister Eden je takoj odpotoval k ministrskemu predsedniku Baldwinu ter stopil tudi v stik s francoskim veleposlanikom.

Na nemške ponudbe je najprej obširno odgovoril zunanji minister Flandin, ki je naglasil, da nemški izgovor na francosko-ruski pakt ne drži. Še odločneje je govoril ministrski predsednik Sarraut, ki je odklonil nemške pogoje kot nesprejemljive.

Nadaljnji potek dogodkov bo predvidno naslednji: Svet Zveze narodov se sestane šele v petek, ker bo v tork seja poslaničkov signatarnih držav, ki so podpisale locarnsko pogodbo. V četrtek bo ratificiral rusko-francoski pakt senat in bo s tem pakt stopil v veljavo. Francija bo zahtevala od Nemčije, da v 8 dneh umakne svoje vojske iz Porenja, ker bi sicer zahtevala Francija, da se začne proti Nemčiji izvajati gospodarske in finančne sankcije, kakor jih določa locarnska pogodba. Od nemškega odgovora bo odvisen nadaljnji razvoj situacije.

Denarstvo

Naše denarstvo v januarju

Narodna banka je izdala svoj mesečni pregled o stanju našega gospodarstva za mesec januar. Iz tega pregleda posnemamo te podatke:

Kovinska podloga Narodne banke je še nadalje v stalnem dvigu ter je dosegla v januarju 1.492 milijonov Din, dočim je znašala v januarju 1935 1.284 milijonov Din.

Tudi obtok bankovcev in obveze na pokaz so v stalnem dvigu. Tako je obtok narasel od 4.288 v januarju 1935 na 4.848 v januarju 1936, obveze na pokaz pa v istem času od 1.292 na 1.504 milijone dinarjev. Obveze na pokaz pa bodo odslej padale.

Posojila so padla v primeri z lanskim letom od 1.803 na 1.711 milijonov Din.

Obtok kovanega denarja je padel od 970 na 841 milijonov Din.

Vloge pri hranilnicah in bankah so se dvignile od 9.945 v januarju 1935 na 10.225 milijonov Din v januarju 1936 ter s tem presegle stanje v januarju 1933, ko so znašale 10.184 milijonov Din.

Poštna hranilnica v februarju

Število vlagateljev se je povečalo za 4380 na 369.666. Hranilne vloge pa so narasle za 7,27 na 875,7 milijona Din.

Število čekovnih računov se je povečalo za 73 na 25.543, vloge pa so padle za 56 na 1050 milijonov Din. Zmanjšanje vlog je posledica podpisa državnih blagajniških bonov.

Promet po čekovnem računu je dosegel v februarju vsoto 5067 milijonov Din.

Kmečki dolгови so znašali pri 135 vojvodinskih bankah skupno 416,7 milijonov dinarjev, od katerih je bilo urejenih za 203 milijone. Vsi dolžniki vojvodinskih bank so dolgovali bankam 926 milijonov dinarjev.

Med Francijo in Turčijo se vodi pogajanja za najetje 300 milijonov frankov posojila za turško Centralno banko.

Bolgarska vlada je sprejela uredbo o razpisu notranjega posojila v višini 200 milijonov levov. Posojilo bi bilo petodstotno in bi se vrnilo v 6 letih.

Občni zbor Narodne banke

V nedeljo dopoldne je bil v Beogradu občni zbor Narodne banke, ki se ga je udeležilo 241 delničarjev, ki so zastopali nad 38.000 delnic. Občni zbor je vodil guverner dr. Radosavljević, ki je po izvršenih formalnostih podelil besedo gen. direktorju dr. Protiću, ki je nato iz poročila upravnega sveta prečital odstavke o umrlih bivših članih uprave Narodne banke. Nato je prečital gen. dir. dr. Protić še zaključne račune in bilanco Narodne banke ter predlagal, da se izplača na vsako delnico 350 Din dividende, ki naj se začne izplačevati dne 10. marca. Končno je sporočil, da mora občni zbor izvoliti tri člane uprave in tri člane nadzorstvenega sveta.

Kot prvi je nato govoril dr. Velizar Janković. Pozdravlja, da so prvič od ustanovitve Narodne banke na njenem čelu strokovnjaki.

V poročilu uprave se poudarja velik optimizem. Toda gospodarski razvoj motijo vedno bolj politični dogodki, ki se zlasti od leta 1935, dalje vedno bolj kopičijo. Imperializem se je močno okrepil.

Svetovna trgovina se je sicer v resnici povečala, toda dvig je nastal samo zaradi večjega oboroževanja. Tudi pri nas se je pokazalo nekaj gospodarskega zboljšanja, ki pa ne zadostuje. Tudi ne smemo pričakovati, da pridemo do znatnega zboljšanja, dokler se ne uredi naša notranja politična situacija. Se v l. 1935 smo imeli aktivno trgovinsko bilanco, v letu 1936 pa je že pasivna. Zaradi sankcij proti Italiji izgubimo skoraj 800 milijonov.

Znižanje obrestne mere je bilo treba pozdraviti, zaradi padanja posojil pa je bil poslovnih efekt enak ničli. Denar se ne vrača v gospodarstvo, temveč se kopiči na tekočih računih ali pa se te zavira. Narodna banka je mnogo pripomogla k oživiljenju zaupanja. Toda zaupanje se ne more prav oživeti, ker se še vedno vodi demagoška agitacija proti kapitalu. Še bolj žalostno pa je, da si celo najvišji činitelji dovoljujejo uganjati demagogijo z dolгови. Glede kmečkih dolgov je dejal dr. Janković, da je socializacija izgubila

cer potrebna, da pa se mora vse to jasno določiti in da ne smejo izgubiti ne vlagatelji niti ne sme priti do inflacije.

Priznava, da je bilo delo Narodne banke uspešno ter ji priporoča največjo previdnost v sedanji motni svetovni politični situaciji.

Drugi govornik drž. svetnik Čukanović naglašava veliko delo, ki je bilo storjeno s tem, da so bili likvidirani revolving krediti in da stalno raste zlata podloga Narodne banke. Toda v tem pogledu smo še daleč za l. 1920, ko je znašala zakonito kritje bankovcev 62%. Obtok bankovcev se je povečal za približno pol milijarde, čeprav se posojila niso povečala. Če se analizirajo posojila Narodne banke, potem se vidi, da posojila izvoznikom naraščajo, posojila uvoznikom in industrialcem pa padajo. Govornik se izjavlja za še večje podpiranje izvoznikov, katerim naj se v izvozni sezoni zniža tudi obrestna mera. Nato govori o inflaciji, ki jo odločno odklanja, ker je v narodu dovolj denarja in ker bi bila samo na škodo narodu. Da je denarja dovolj, je najbolj pokazal uspeh razpisa blagajniških bonov. Glavno je, da se zopet obnovi zaupanje, da pride zopet na dan te zaviran denar in potem bo vsaka inflacija odveč.

Nato je govoril guverner dr. Radosavljević. Najprej omenja likvidacijo revolving kreditov ter znižanje obrestne mere na 5%. Tako nizke obrestne mere še ni imela Narodna banka od njenega postanka. Znižanje obrestne mere je znatno ublažilo gospodarsko krizo. Zaradi povečanja kovinske podlage banke se je povečal tudi emisijski in kreditni potencial Narodne banke. V kreditni politiki je bila Narodna banka popolnoma avtonomna, dočim je valuto izvajala v popolnem soglasju s finančnim ministrom. Nato omenja razne ukrepe, ki jih je izdala banka, da ublaži pritisk, ki ga je povzročala na gospodarstvo deflacijska politika vlade ter poudaril, da se s samimi kreditnimi političnimi ukrepi ne more doseči trajno zboljšanje poslovne kon-

junkture. Premočen je vtis drugih faktorjev na splošno gospodarsko stanje.

Zaradi tega pa seveda ni treba držati rok križem, temveč naproti je treba živo delati! In v tem pogledu je dala politika vlade že ugodne rezultate. V zvezi s tem omenja zlasti uspeh razpisa blagajniških državnih bonov.

Narodna banka more pomagati gospodarstvu samo v mejah svojih možnosti. Nikdar pa se ne sme pozabiti, da je Narodna banka glavna narodna denarna rezerva in hrbenica vsega njenega kreditnega sistema. Z zadovoljstvom more konstatirati, da se vodilni denarni zavodi, ki so morali zaprositi za zaščito, zboljšujejo. Narodna banka se bo potrudila, da jim olajša vrnitev na normalne razmere. Kadar gre za delovanje Narodne banke se ne sme nikdar pozabiti, da je njena glavna naloga ohranitev stabilnosti narod-

nega denarja. Zato se N. B. tudi ne more spuščati v nikake eksperimente. Koncem svojega govora je naglasil guverner dr. Radosavljević, da je treba ohraniti današnjo vrednost dinarja in da je treba zavrniti vsak predlog, ki bi hotel doseči sanacijo na račun vlagateljev in varčevalcev. Varčevanje ustvarja narodni kapital in zato je treba varčevalce čim bolj zaščititi.

Govor guvernerja je bil sprejet z odobravanjem. Soglasno so bili nato sprejeti tudi vsi predlogi uprave in nadzornega odbora. Za nove člane uprave so bili nato izvoljeni Aleksander Jovanović-Resavac, Tihomir Panić in Vlada Teokarević. V nadzorni odbor pa Svetozar Gogjevica, Živojin Janković in Zafir Stanković.

S tem je bil izrpan dnevni red 16. občnega zbora Narodne banke in guverner je zaključil občni zbor.

Črna kronika

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani

je izdalo to okrožnico o otvorjenih in končanih konkurzih in prisilnih poravnava izven konkurza za čas od 16. do 29. februarja.

Otvorjeni konkurzi: Savska banovina: »Odlika« d. d., Zagreb, Ilica 53; Schlein Aroin, Nova Gradiška. Zetska banovina: Obradović Luka, Dubrovnik. Donavska banovina: Popov Vojin, Novi Bečej.

Otvorjene prisilne poravnave izven konkurza: Savska banovina: Savnik Bruno, Zagreb, Samoborska 4; Savnik Bruno i drug, k. d., Zagreb, Samoborska 4. Primorska banovina: Banića R. Sinovi, Mostar. Donavska banovina: Teibner Ferdinand, Petrovgrad. Beograd, Zemun, Pančevo: Metler Aleksander, kroy, mojster. Zemun.

Končna konkurzna postopanja: Primorska banovina: Parač Martin, Solin. Drinska banovina: Marjanović i Gajić, Valjevo; Montiljo Moric, Brčka. Donavska banovina: Der Brača, Subotica; Hristić Risto, bivši trgovec, Mladenovac; Kružan Jan, Bač. Petrovac; Milekić M. Živko, Slatina, srez Kosmaj-

ski; Milošević Stevan, Sopot. Moravska banovina: Božilović Kosta, lastnik Svetozar Stanković, Pirot; Čirić Nikola, Pirot; Ivanović Konstantin, Lukavac. Beograd, Zemun, Pančevo: Benvenisti Šemaja D., Beograd; David Henrih Hajim, Beograd; Erlenvajn Mirko, Beograd; Ješe Šiman J., Beograd.

Potrjene prisilne poravnave izven konkurza: Savska banovina: Bačar Just Dr., Zagreb; Klein Erna, Zagreb; Klein Ljudevit, Zagreb; Mehanična tkalnica E. Klein k. d., Zagreb. Vrbaska banovina: Salopek Petar i drug, Bihać. Drinska banovina: Horvat Ilija, kožar, Valjevo; Polak Gizela, Vukovar. Donavska banovina: Klajić Jovan dr. i žena Berta Jokler, Petrovgrad. Moravska banovina: Radojković Vojislava, zapuščina, biv. ind., Aleksinac; Stojanović Čedomir, Aleksinac.

* Podatke za dravsko banovino smo izpustili, ker jih objavljamo sproti. Vse druge podatke, ko o rokih, kvotah itd. dobe zainteresirani v tajništvu društva.

Imam na prodaj več vagonov boljšega **sena** v balah po ugodni ceni. **Gilebe Franc**, trgovec s senom, **Kukovo - Kočevje**

Prof. Degen Friderik:

Borze nekdanj in sedaj

Danes živimo v dobi, ko lahko mirno trdimo, da je dosegla kultura skoro višek svojega razvoja. Tudi gospodarstvo in trgovina sta dosegla svojo najpopolnejšo obliko. Kultura, kakor gospodarstvo se postavlja danes s takimi pridobitvami in ustanovami, o katerih mislimo, da so lahko le produkt sedanje dobe. Vendar pa moremo nič manj trditi in zanesljivo trditi, da imajo mnoge pridobitve, lahko bi rekli tipične za sedanjo dobo, svojo kal že v prastari dobi, pred tisoč in tisoč leti.

Ako govorimo danes o moratoriju, niti ne pomislimo, da je ta pojem prastar, star do 4000 let. V znamenitem Hamurabijevem zakoniku iz leta 2050. pred Kristom je govora o pojmu, ki odgovarja današnjemu moratoriju.

Kovance s kraljevo podobo so kovali že v dobi vladanja kralja Kreza v Libiji v sedmem stoletju in ravno v isti državi je obstojalo že takrat novčani regal, ko si je pridržala država izključno pravico kovanja novcev, obenem pa tudi garantirala za istinitost kovancev.

Znameniti grški filozof in zakonodajec Solon je predlagal denarno reformo, radi neprikladnega novčane sistema v njegovi dobi. Rimski zakon na dvanajstih ploščah že omenja stečajni postopek, ki je bil mnogo strožji od današnjih stečajnih zakonov, saj je

imel upnik pravico dolžnika razsekati na koščke, ali pa ga prodati »trans Tiberim«, t. j. v sužnost.

Egipčani so poznali že v tretjem in drugem stoletju visoko razvit žiro promet, s katerim se ponasata danes londonska City in newyorška Wallstreet. Iz te dobe nam je celo ohranjeno besedilo tako imenovanega žitnega čeka, ker so poznali Egipčani v prvi vrsti žitni žiro.

Banke so bile že mnogo pred Kristusovim rojstvom, odlični bankirji so bili Asirci in Babilonci. Na babilonskih klinopisih čitamo o gospodarskih razmerah starega Babilona in o prastari bančni hiši Igibi Šula. Na teh nekaterih primerih vidimo, da moramo iskati početke mnogih važnih gospodarsko-trgovinskih ustanov v starih časih.

Te trgovske ustanove, pridobitve in običaje je diktiral razvoj trgovine. Mirno lahko trdimo, da je trgovina to diktirala, ker so bile take in take ustanove nujno potrebne in so imele svoj polni raison d'être.

Trgovina ima svoje izhodišče v človeku, tej politični živali, kakor ga imenuje Platon. Zgodovina nas uči, da je trgovina tako stara, kakor človeštvo. Trditi pa tudi moremo; vsak človek ima v sebi po svoji biološki naravi nagon združevanja in asociacije. Le malo časa je živel človek sam, kot homo ferox (divjak), zlasti pa tako, da ni bil odvisen od svojih soprebivalcev radi medsebojne izmenjave dobrin.

Prvi stadij trgovine je menjalno gospodarstvo. Izmenjavale so se dobrine, predvsem eksistenčne dobrine, potrebne za vsakdanje življenje. Ta sistem je bil nepraktičen in težko izvedljiv. Nastala je zato doba prometnega gospodarstva: blago se zamenjuje za določeni »blagovni denar ali pozneje za denar v sedanjem pomenu besede, prvo neposredno, nato pa s posredovanjem neke tretje osebe, odnosno trgovca. Med producenta in konzumenta se je vrnil trgovec, ki je bil nujno potreben. Pri višji politični organizaciji in pojavljajoči se obrti je bila direktna izmenjava nemogoča, potreben je bil poklic, ki naj bi zbiral dobrine v krajih izobilja ter jih plasiral v krajih pomanjkanja. To nalogo je prevzela trgovina, odnosno trgovec. In trgovina je dobivala vedno večji pomen, tem bolj, čim večja je bila razlika med proizvajalcem in potrošnikom. Trgovci so postali ne samo važni gospodarski činitelji, nego tudi nosilci kulture ter inspiratorji politične organizacije. Trgovci so napravili in tvorili vez med raznimi narodi; narodno gospodarstvo in kulturo so spravili v dodir z mednarodnim gospodarstvom in kulturo.

Ta rastoča in izpopolnjujoča se trgovina je zahtevala razne institucije kakor banke, menice, čekovni promet, zavarovanje, borze in slično. Gotovo je, da so borze naravna in potrebna posledica trgovine, morale so nastati, ravno tako gotovo pa je, da so dale borze trgovini oni zamah, ki ga ima danes. Borze so danes možgansko

središče vsega gospodarskega življenja, so gospodarski barometer, ki točno registrira razne gospodarske pojave in daje prognozo za bodoče gospodarsko življenje. In kaj je borza? Borza je veletržišče trgovine, kjer se zbirajo trgovalci ter sklepajo kupčije po določenem načrtu in pravilih.

Borze v današnjem pomenu besede so stare nad 400 let, a praborze so stare do 2000 let. Sedanje borze so nastale iz primitivnih trgovskih sestankov in zborovanj, ki jih lahko zasledujemo že od najstarejših časov sem. Banke, katere moramo prištevati med praborze, so obstajale mnogo pred Kristom pri Asircih in Babiloncih, pri Grkih in Rimljanih. Grški »trapezites« so bili znani bankirji in borzijanci, grška svetišča so bili sigurni »safe depositi«. Okoli grške trapeze ali mize so se zbirali menjalci, bankirji, trgovci in borzijanci.

V Rimu štejejo med predhodnike borz: collegia mercatorum, posebne bazilike in argentarije. Argentaria je današnja menjalnica. Cato (230—149) je ustanovil tako baziliko v trgovske namene leta 185. Imenovala se je: basilica Porcia. Cicero pripoveduje v svojih spisih ponovno o argentarijah kot zboriščih menjalcev in trgovcev. Slavni Rim je imel tedaj svojevrstne borze. Tudi atenski »emporium« je bil mesto trgovskih zborovanj in sestankov. Od te dobe naprej se je razvijalo borzijanstvo v tesni zvezi z bankarstvom in sejmi, ki so dobili

svoj poseben pomen v srednjem velku. Srednjeveški obrt, menični promet in mednarodna izmenjava dobrin so pospeševali razvoj borzijanstva. Znana benečanska banka Banco di Rialto iz šestnajstega stoletja je ponovno bila nazvana Borsa di Rialto.

To vse je poživelo trgovino in zlasti rodilo potrebne srednjeveške sejme. Čas je prinesel s seboj, da se je sestajala ob določenem času in določenih prilikah večja množica kupcev in prodajalcev, ki so trgovali. Tak zbiranja so bila zlasti na romanjih in ob času cerkvenih praznikov. Ko je duhoven oznanil: »ite missa est!« — je počelo trgovanje. Od tod tudi nemški izraz Messe. Centri teh sejmov so bila predvsem nekatera srednjeveška mesta, zlasti ona v Italiji, Franciji in Nemčiji. Srednjeitalijansko mesto Lucca je imelo že od leta 1111. sem znamenite sejme, znameniti in dobro obiskani so bili nadalje sejmi v Firencah, Benetkah, Lyonu, Toulonu in Augsburgu.

Sedanji lipski velesejem je nastal l. 1466. kot običajen srednjeveški sejem. Ti razni načini zbiranja in sestankov so dokumentirali, da so takli šestanski potrebni in pa tudi, da je treba ta zborovanja zunanje in notranje izpopolniti. To kupčevanje pa naj bi bilo vsaj delno vezano na določene trgovske uzance, tehniko trgovskega poslovanja je treba poenostaviti, s časom je treba štediti. Nikjer tako kakor v trgovini velja geslo: »time is money« ali čas je zlato. (Dalje prihodnjič)

Več zaposlenih delavcev v februarju

Po statistiki OUZD

Število zavarovancev pri OUZD se je v februarju dvignilo za 4186 na 76.551, in sicer se je dvignilo število moških za 2.764 na 45.325, število žensk pa za 1372 na 31.226.

Dvignilo pa se je tudi število bolnikov, in sicer absolutno za 186, relativno pa za 0-08%.

Povprečna dnevna zavarovana mezda pa je znova padla. Pri moških je padla za 0-32 Din na 24-87 Din, pri ženskah za 0-03 Din na 18-16 Din, skupno torej za 0-17 Din na 22-18 Din.

Zaradi večjega števila zavarovancev pa se je skupna dnevna zavarovana mezda vendarle nekoliko dvignila, in sicer za 79.416 na 1.697.629 Din.

Zaposlenost se je sicer v februarju zvišala, je pa že dokaj manjša ko v decembru in za ono v oktobru zaostaja še vedno za več ko 6000 zavarovancev.

Stanje naših kliringov

Naši aktivni kliringi polagoma padajo. Tako se je po izkazu Narodne banke z dne 5. marca zmanjšal naš saldo v nemškem kliringu od 442 na 440 milijonov dinarjev. Zadnje izplačilo je bilo izvršeno na avizo z dne 6. julija.

V prometu z Italijo je naš aktivni saldo padel od 164,5 na 162,49 milijona Din ali na 45,6 milijona lir.

Naše terjatve proti Bolgarski so narasle od 427.000 na 481.000 Din ter je bilo zadnje izplačilo z dne 5. februarja.

Naš saldo proti Turčiji pa se je zmanjšal od 2,1 na 1,86 milijona Din. Zadnje izplačilo je bilo z dne 12. decembra.

»Jugoslovanski kurir«

se imenuje nova informativna gospodarska korespondenca, ki jo je začel izdajati v Beogradu bivši šef Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine in priznani jugoslovanski gospodarski strokovnjak dr. Tomičić. »Jugoslovanski kurir« izhaja vsak dan in je izšlo dosedaj že pet števk, da si more človek ustvariti že sodbo o novi korespondenci. Vidi se, da je korespondenca dobro urejevana, da so njeni biljteni verna slika vsakodnevnih gospodarskih dogodkov in da zato svojo nalogo dobro izvršuje. Korespondenco »Jugoslovanski kurir« zato priporočamo. Naroča se v upravi »J. K.«, Beograd, Kralja Milana 3.

Zunanja trgovina

Med Jugoslavijo in Rumunijo je bila podpisana turistična konvencija za pospeševanje tujeskega prometa med obema državama.

Švicarski zvezni svet je sklenil, da podaljša znižanje cen na bencin, ki je bilo lani uvedeno, za inozemske avtomobiliste, in sicer do konca leta 1936.

Izvozni zavod je bil ustanovljen v Sofiji, ki se bo zlasti prizadeval, da izvozi čim več bolgarskega vina na Češkoslovaško.

Avstrijsko bo potrebovala do nove žetve še okoli 2000 vagonov rži, ki jo bo skušala nabaviti na švedskem in poljskem proti kompenzacijam. Če bi se ji pa to ne posrečilo, potem bo skušala nabaviti rž v Rumuniji ali Bolgarski.

Občinski svetnik Soss o novih mestnih davščinah

V ponedeljek zvečer je bil v Trgovskem domu članski sestanek Združenja trgovcev, na katerem je poročal predsednik združenja in obč. svetnik Karol Soss o namestnem zvišanju občinskih davščin. Iz njegovega, od vseh zborovalcev z izrednim odobravanjem sprejetega referata, posnemamo nekaj najbolj markantnih ugotovitev.

Ze iz uradnega poročila mestnega dohodarstvenega urada je razvidno, da so mestne trošarine kljub ponovnemu povišanju redno nazadovale. Tako so dale trošarine l. 1931, ko se je kriza komaj začela, 21,07 milijona Din, l. 1935 pa samo 17,959.484 Din ali za 3,12 milijona Din manj. Ze samo to je jasen dokaz, da je davčna moč prebivalstva izžrpana in da je vsako povišanje trošarin naporno.

Samoupravne davščine so v Ljubljani že davno najvišje v vsej državi. Tudi to odločno govori proti vsakemu nadaljnjemu zvišanju doklad. Občinske doklade v Ljubljani so znašale l. 1930 60%, l. 1931 60%, l. 1932 50%, l. 1933 50%, l. 1934 50% in l. 1935 45%, sedaj pa se jih hoče zvišati na 65%. Če so se l. 1935 znižale na 45%, to ni bilo samo utemeljeno z ozirom na dolgotrajno krizo, temveč tudi še iz drugega zelo tehtnega razloga. Zakaj to znižanje je bilo dejansko le navidezno. Pomisliti je treba, da so se v tem času državni davki povišali in da je občina zaradi višje davčne osnove dejansko dobila na dokladah več, kakor pa je znašal odpadek zaradi znižanja doklade.

Tako je znašal l. 1933 predpis pridobnine samo za trgovce z dopolnilnim davkom 5.688.000 Din, l. 1935 pa 9.900.000. Davčna osnova se je torej povišala približno za 4,3 milijona Din. Istočasno pa se je povišala tudi zgradarina od 11 milijonov na 11.580.000, torej za več ko pol milijona. Zato davčna obremenitev trgovstva zaradi znižanja občinskih doklad ni padla, temveč se še povečala, ker je pač davčna osnova tako silno narasla.

Bodi samo še pripomnjeno, da znašajo v Ljubljani banovinske in občinske doklade skupno 123% in da je s tem davčna obremenitev ljubljanskega prebivalstva dosegla svojo skrajno gornjo mejo.

Ko pa se tako silno povišuje davek trgovstvu, pa se pozablja na razne nabavljalne zadrage, ki dosegajo naravnost ogromne dobičke. Po lastnih podatkih so imele nabavljalne zadrage v Sloveniji za 72 milijonov Din prometa in njih čisti dobiček je znašal 4,8 milijona Din. Ves ta čisti dobiček — in pripominjamo, od njih izkazani dobiček — pa je ostal neobdačen. Kdo more to zagovarjati!

Podrobno je poročal predsednik Soss tudi o boju za znižanje trošarin. Za danes objavljamo le nekatere podrobnosti. Trošarina na moko, ki naj bi dala nad 300 tisoč Din, je po zaslugi trgovcev padla. Trošarina na sladkor se je hotela prvotno povišati za 50 par pri kilogramu, a se je kasneje doseglo znižanje. Trošarina na maslo pa se poviša za 1 Din pri kg, ker so bili tudi mesarji za to povišanje. Ni pa bilo mogoče doseči znižanja trošarine na kavo, ki se podraži za 2 Din pri kg, prav tako pa je ostala povišana tudi trošarina na žitno kavo.

Prvotno se je hotela povišati tudi trošarina na premog, in sicer za 10 Din na tono. Ker pa je Trboveljska premogokopna družba olajšala finančni položaj mesta s tem, da je izjavila, da ne bo zahtevala povračila mesečnih obrov, se je moglo to povišanje opustiti in tudi doklado znižati na 5%. Prvotno je bilo namreč namenovano povišanje mestnih doklad od 45 na 70%.

Če bi vsi ti predlogi obveljali, potem bi bila davčna obremenitev ljubljanskega prebivalstva naravnost neznosno povečana in po-

sledica bi bila nov zastoj v poslovnem življenju. Ze itak obupno težka situacija ljubljanske trgovine bi se naravnost katastrofalno poostрила. Zato pa se mestne davščine ne smejo povišati in zato se mora najti drug način za ureditev mestnih financ.

Kako se nameravajo zvišati občinske davščine

Na koncu svojega poročila je navedel predsednik Soss nekatere podatke glede nameranih novih davščin. Prvotni proračunski primanjkljaj je znašal okoli 16 milijonov Din, ki se je znižal z redukcijo uradniških plač za 2 milijona, z redukcijo delavskih mezd za 1 milijon in z znižanjem obrestne mere pri Mestni hranilnici za 1 milijon, da bi ostalo še 12 milijonov Din primanjkljaja. Ta primanjkljaj naj bi se kril takole:

Zvišanje mestne doklade od 45 65% naj bi dalo 2,8 milijona Din.

Vodarina naj bi se pri starih hišah zvišala od 6,5% na 8%, pri novih pa od 4 na 8%, kar bi dalo 3,2 milijona Din.

Kanalska pristojbina naj bi se povišala pri starih hišah od 2 na 3%, pri novih pa od 1 na 3%, kar bi dalo 1,6 milijona Din. Gostajščina pri starih hišah ostane, pri novih pa se odpravi, ker je po razsodbi upravnega sodišča nezakonita.

Trošarina se poviša za mesto Ljubljana za 3,1 milijona Din, skupno s trošarino, ki bi se pobrala v inkorporiranih občinah, pa naj bi dala 26 milijonov Din, za približno 7 milijonov več ko dosedaj.

Na novo bi se uvedel davek na potrošnjo in se pavšaliral. Znašal bi 1 Din od vsakega iztočenega hektolitra. Ta davščina bi dala 400.000 Din.

Dobave - licitacije

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 21. marca ponudbe o dobavi ortve in gume, kravjega usnja in vrvice za izolacijo; do 24. marca o dobavi raznih škripcev in do 26. marca o dobavi ključavnic po skici, ki je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI, dalje žične mreže, bakrene žice, bakrenih plošč ter cinka v ploščah.

Nabava bakrenih in aluminijastih cev. Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani razpisuje do 25.000 kom. bakrenih in aluminijastih cev z direktno pogodbo. S 5 Din kolkovano ponudbo je treba predložiti do 18. marca t. l. do 11. ure dopoldne direktiji pošte in telegrafa v Ljubljani, ekonomski odsek. Pogoji v pisarni direktije.

Gradbeno odeljenje direktije drž. železnice v Ljubljani sprejema do dne 13. marca ponudbe o dobavi kablov in kabelskih končnikov ter raznega varnostnega materiala.

Komanda mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do dne 16. marca ponudbe o dobavi raznega materiala (dleta, pile, svedri, libele, žage itd.); do dne 18. marca o dobavi raznih ključev, klešč, škripca, posod za olje in bencin itd.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do dne 17. marca ponudbe o dobavi dinamovrvice, platnene vrvice in jakoneto-žice.

Direkcija drž. rudnika Vrtnik sprejema do dne 19. marca ponudbe o dobavi železne pocinkane žice in strojnih metalnih žag.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do dne 12. marca ponudbe o dobavi 6300 kg žebeljev za tračnice; do dne 26. marca o dobavi kolen za cevi, posod za vodo iz pocinkane pločevine, sirkovih metel, vrvice za zastore, ključev, medenastih predmetov za vrata, razne železne žice, žičnikov, vijakov, žebeljev za podkve, podkev, 1000 kg kvadratnega železa, 70.000 kom. strojne opeke in 10.000 strešnih opek.

Direkcija državnega rudnika Zenica sprejema do dne 26. marca ponudbe o dobavi raznih kontrolnih instrumentov.

LICITACIJE

V Intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani bo dne 13. marca odfetna licitacija za nabavo ljudske hrane: kave v zrnu, kakava, rozin, paprike in limon.

V pisarni inženjerije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani bo dne 23. marca odfetna licitacija za popravilo krova na manježi v Mariboru in dne 27. marca za popravilo konjušnice vojašnice v Ljubljani.

V Intendanturi komande bregalniške divizijske oblasti v Štipu bo dne 16., 17. in 18. marca odfetna licitacija za nabavo drv za potrebe garnizona bregalniške divizijske oblasti.

II. ustna javna licitacija za dobavljanje mesa za potrebe vojske za čas od 1. aprila do 30. septembra 1936 bo: dne 12. marca v Celju in Škofji Loki; dne 14. marca v Ljubljani in Slovenski Bistrici; dne 16. marca v Dolnji Lendavi in Mariboru in dne 18. marca v Ptuj, Novem mestu in Mojstrani.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Doma in po svetu

Knez-nadestnik je oseben čestital predsedniku vlade, da se je atentat ponesrečil. Tudi kraljica Marija je poslala z Oplenca svoje čestitke. A tudi z vsega sveta, od vseh vlad je prejel predsednik vlade dr. Stojadinović številne čestitke, da ga je Usoda obvarovala.

Imunitetni odbor je soglasno sklenil, da predlaga skupščini izročitev poslanca Arnautovića.

Policija vodi z vso temeljitostjo preiskavo, da ugotovi, če je bil Arnautovićeve atentat organiziran in kdo je vse zapleten v atentat. V vladnih krogih prevladuje prepričanje, da so atentat organizirali pofovc. Poslanec Arnautović je baje svojo namero, da izvrši atentat na predsednika vlade, izklepetal v neki gostilni že 24. februarja. Policija je bila o tem tudi takoj obveščena.

V zvezi z atentatom so aretirali 8 poslancev, od katerih je baje posebno obremenjen poslanec Dragiša Stojadinović, ki da je dal

Opozarjamo na današnji oglas Praškega vzorčnega velesejma, ki se vrši od 6. do 15. marca t. l.

Arnautoviću tudi revolver, s katerim je streljal na predsednika vlade.

Pri izvrševanju svoje naporne službe je bilo lani 9 orožnikov ubitih, 78 pa ranjenih, kakor je navedel v svojem ekspoziciji notranji minister dr. Korošec.

Za kamniški okraj se je ustanovila z odlokom finančnega ministra posebna katastrska uprava.

Zagrebski mestni nameščenci so sklicali protestno skupščino proti znižanju njihovih prejemkov.

V Sremsu so silne povodnji in je pod vodo 3000 hiš in gospodarskih poslopij.

KLIČETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvzršuje
najboljše
KLIČARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

En milijon dinarjev subvencije je v proračunu savske banovine za zagrebsko gledališče.

Italijanska vlada je na predlog Mussolinija sklenila, da sprejme posredovanje Zveze narodov v italijansko-etioipskem konfliktu.

Na etioipskem bojišču se je začela zopet gerilska vojna. Čete rasov Sejuma in Kasa so začele zopet napadati. Italijanska poročila, da so bile te čete uničene, so bila torej silno pretrana, če ne čisto napačna. Iz etioipskega vira se poroča, da so se čete obeh rasov umaknile samo zato, ker je nastal zaradi številnih razpadajočih trupel padlih italijanskih in etioipskih vojakov nevzdržen smrad.

Ker je Italija pristala na posredovanje odbora osemnajstorce za mirno rešitev spora z Etiopijo, je naročil Mussolini maršalu Badoglio, da ustavi vse sovražnosti. To se je tudi zgodilo in na etioipskem bojišču vlada sedaj premirje.

Po kasnejših vesteh pa premirja še ni, temveč so Italijani ustavili samo letalske napade.

Za novega grškega vojnega ministra je imenovan general Metaxas, ker je moral prejšnji minister odstopiti, ker kralj ni hotel sprejeti njegove zahteve, da uvede diktaturo.

V tvornicah Isotta-Fraschini, v katerih izdelujejo letala in avtomobile, je bila strahovita eksplozija, ki je dosedaj zahtevala 15 človeških življenj. Zaradi zračnega pritiska so 5 km daleč popokale vse šipe. Sodijo, da gre za sabotažo, ker se v zadnjem času v Italiji množe razne eksplozije v tvornicah za orožje.

Po novem sovjetsko-češkoslovaškem sporazumu bi moglo dobiti 50.000 češkoslovaških delavcev delo v Rusiji.

Kakor pri nas, tako morajo tudi na Madjarskem plačevati mesta znatne vsote za državno policijo. Sedaj pa so imela madjarska mesta zborovanje, na katerem so izjavila, da tega prispevka ne morejo plačati. Država pa vztraja na tem plačilu in zahteva, da poravnajo mesta ves svoj dolg, ki znaša 26 milijonov pengov.

Radio Ljubljana

Sreda, dne 11. marca. 12.00: Valčkova ura (plošče) — 12.45: Vremenska napoved, poročila — 13.00: Čas, obvestila — 13.15: Slavnostni tenorji (plošče) — 14.00: Vremensko poročilo, borzni tečajji — 18.00: Mladinska ura: Josip Stritar: Janko Bože — prizor za mladino — 18.40: O okultizmu (prof. Josip Šimenc) — 19.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 19.30: Nacionalna ura — 20.00: Prenos iz ljubljanske opere. V I. odmoru: Uvodno predavanje (Matija Bravničar).

Četrtek, dne 12. marca. 12.00: Anton Dvořak: Ameriški kvartet v F-duru (plošče) — 12.45: Vremenska napoved, poročila — 13.00: Čas, obvestila — 13.15: Jugoslovanski zvoki (Radijski orkester) — 14.00: Vremensko poročilo, borzni tečajji — 18.00: Beethovnova ura (Radijski orkester) — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Čas, poročila, vremenska napoved — 19.30: Nacionalna ura — 20.00: Prenos iz Beograda: Sinfonični koncert orkestra kraljeve garde. Dirigent: M. Dragotin Pokorny — 22.00: Čas, vremenska napoved, poročila — 22.15: Slovenske narodne za sopran in alt, pojeta gđni. Štefanija Fratikova in Vida Rudolfova.

CENTRALNI TRG ČEHOSLOVAŠKE INDUSTRIJE

Praški eksportni sejem

od 6. do 15. marca 1936 • takoj za Leipzigom

50% popust na češkoslovaških železnica. 25-50% na inozemskih železniških, parobrodskih in zračnih linijah. — Nadaljnje informacije in sejsmske izkaze dobite pri zastopniku Praškega vzorčnega velesejma.

Aloma Company d. z. o. z. Čehoslovaški konzulat Putnik, Gajeva ul. Ljubljana, Aleksandrova c. 2

ali direktno pri Direkciji praškega velesejma: Praga VII., velesejska palača